

הקדמה

שלום וברוכות וברוכים ל"עיניים על עזה", ההתכנסות היומית שלנו, שהיא חיבור של מחאה ולמידה, שמנסה לעמוד על המציאות בעזה וגם על הקשרים היותר רחבים והדרכים להתנגד לה. במסגרת בחינת אותן דרכי התנגדות אנחנו מארחות היום את רון פיינר מ"חיילים למען החטופים" וסטודנט לתואר ראשון בפילוסופיה, כלכלה ומדעי המדינה באוניברסיטת חיפה. רון נשפט לאחרונה [והוכנס] לכלא לאחר שסרב לשירות מילואים בצה"ל, והוא ידבר איתנו על סרבנות במלחמה. רון ידבר במשך שמונה דקות בערך ואחר כך אנחנו נשאיר זמן לדיון קצרצר. אני מזכירה שמי שרוצה לשאול שאלה מוזמן לכתוב אותה בצ'אט ואני אקריא אותה לרון אחרי שהוא יגמור את הצגת הדברים שלו. תודה רבה רון שהצטרפת אלינו היום.

הרצאה

תודה איילת ותודה גם לליאור ועידו, ואם יש עוד שותפות ושותפים אז תודה שהזמנתם אותי. אני מתרגש לדבר פה. אז כמו שאיילת הציגה, אני הולך לדבר בעצם על סרבנות במלחמה הנוכחית. אני אשתדל לעשות את זה קצר ככל האפשר כי אני באמת חושב שהזמן של השאלות והדיון יהיה הכי מעניין. אני אראה מה הנקודות המרכזיות שנדבר עליהם, והתפתחויות והאירועים המרכזיים שלדעתי היו בתחום במהלך השנה וחצי-שנתיים האחרונות, המניעים השונים שיש ספציפית בזמן הנוכחי, העוצמה שלנו כתנועה של חיילים שמסרבים, ואיך אני חושב שאפשר לשכנע. רגע לפני שאני נכנס לדברים עצמם אני אגיד שאני הולך לדבר על חיילים ששרתו במהלך המלחמה הזאת, ואחרי שירות מסוים החליטו לסרב. בנוסף לזה יש גם אנשים שמלכתחילה סרכו להתגייס. אני לא מעוניין לעשות איזו הפרדה בין הקבוצות האלה באופן מכוון. פשוט התחום של חיילים שכבר שרתו, ואז בחרו לסרב הוא תחום שאני יותר מבין בו ושייך אליו. אז אני אתמקד בו.

נתחיל כרונולוגית מהתפתחויות המרכזיות. "סרבני רפיח" אני קורא לזה. בעצם במאי 2024 בזמן של משא ומתן, שמבחינתי נתן איזו תקווה מסוימת, אולי שאנחנו לקראת סיום המלחמה, אז צץ לראשונה הסיפור של ציר פילדלפי. וידענו שיש פה איזה נקודת מפנה: או שאנחנו עומדים לקראת הפסקת אש, או שיתחיל מבצע ברפיח. אז פורסם לראשונה מכתב פומבי שאנחנו יכולים לראות פה במצגת, שחתמו עליו אז 42 חיילים שהצהירו, המכתב הזה הוא הראשון של הצהרה חד-משמעית שבמידה ויתחיל מבצע ברפיח, הם יסרכו להתייצב. לא יתלבטו, לא ישקלו, אלא יסרכו – לא יגיעו. וזו הפעם הראשונה בתקופה הנוכחית שחיילים הצהירו כך באופן פומבי שהם לא מצטרפים יותר בכלל. שלושה מהם התראיינו ביוני 2024 לכתבה ב[עיתון] הארץ שלפחות במעגלים שלי עשתה די הרבה הדים, והם הסבירו גם למה הם סרכו לשרת, ובפנים גלויות ובשמות גלויים. זה היה בעצם סוג של הפתיחה של תנועה שאחר כך הלכה וגדלה.

באוקטובר 2024 פורסם מכתב נוסף, מה שנקרא "מכתב חיילים למען החטופים" שמאז ממשיך להתפרסם וממשיך לגדול. פה אנחנו רואים גרסה טיפה יותר אפשר לקרוא לה מרוככת. אין כאן הצהרה רשמית על סרבנות, אבל יש כאן הצהרה שאנחנו [הכותבים] שוקלים ומתלבטים. חלק מההתחומים על המכתב גם סרכו, וחלק [לא]. אני לדוגמה כבר הייתי חתום על המכתב הזה, אבל כן עדיין שירתתי במהלך אוקטובר 2024. התפתחות הבאה משמעותית שאני רואה היא שבירת הפסקת האש במרץ 2025. בעצם, במכתב של "חיילים למען חטופים" שפורסם באוקטובר היו 130 חתומים. במרץ, כשבעצם נשברה הפסקת האש האחרונה, היו 198 חתימות, ואחר כך 100 חתימות נוספות נוספו תוך חודש וחצי. בתחילת מאי כשהמכתב פורסם שוב, בעצם בזמן ההכרזה על מבצע "מרכבות גדעון", כבר היו 298 חטופים, והכרזה שצירפתי פה מתוך הקמפיין של תנועת "עומדים ביחד", שבעצם בשבירת הפסקת האש יצאה קמפיין יחסית אינטנסיבי שכל המסר שלו הוא שעכשיו הגיע הזמן לסרב למלחמה גם עם סימון "של מי המלחמה" אחד המסרים העיקריים [היו] שהמלחמה משרתת בעיקר את האנשים שאנחנו רואים פה בפוסטר [בנימין נתניהו, בצלאל סמוטריץ', איתמר בן-גביר]. והיום, על המכתב של "חיילים למען חטופים" חתומים 347 חתומים, כשכמו שאמרתי לגבי אוקטובר, חלקם לא סרכו כרגע, אבל חלקם כן. ואחד המסרים העיקריים של התנועה וגם השינויים ש"חיילים למען חטופים" עברו לאורך החודשים האלה, הוא שכבר אפשר לראות את זה ברשתות החברתיות ובכל המסרים שאנחנו מכילים גם אנשים שעדיין מתלבטים. אבל המסר העיקרי הוא לחלוטין וחד-משמעית לעודד אנשים להפסיק לשרת בזמן הזה.

אני אמשיך הלאה, אל העוצמה. רציתי לפני זה לדבר על מניעים. אני אשאר רגע פה, ואדבר על ארבעת המניעים, איך שאני רואה אותם, שאנחנו פחות או יותר מכילים ב"חיילים למען חטופים". בכל פעם ששואלים אותי למה דווקא בעת הזו, איך אסביר את חוסר הלגיטימציה שיש למלחמה בעת הזו. ואני מציג ארבע סיבות קודם כל. הראשונה היא הזוועות בעזה, שאנחנו שומעים עליהן כל יום פה בזום של "עיניים על עזה", בין אם זה כמות המוות הבלתי נתפסת כמעט, המחסור במזון, המחסור בציד רפואי, הנעת האוכלוסייה – כל דבר שאנחנו כאן שומעים מדי יום. הדבר השני הוא ההפקרה

המוחלטת של החטופים. הדבר השלישי הוא סיכון של חיי החיילים: אלו אני וחברים שלי והאנשים שלומדים איתנו באוניברסיטה. והדבר הרביעי והאחרון, איך שאני תופס אותו, זה באמת הריסה מוחלטת של כל תקווה שלנו לאיזשהו ביטחון בטווח הארוך, שמבוסס – גם כן לתפיסתי – שיכול להיות מבוסס רק על איזשהם הסדרים, פיוס, שלום, ולא על מלחמת הנצח שלא מובילה אותנו לאיזושהי סיטואציה של ביטחון. ואני אגיד שיש סרענים שמוסיפים לזה עוד מניעים. זאת אומרת, יצא לי להיתקל באנשים שמבחינתם עצם זה שחרדים לא מתגייסים זה גם היה מניע לסרב. אני חושב ש"בחיילים למען חטופים" עשינו איזשהו שינוי: מכך שבהתחלה דיברנו רק על חטופים לכך שמבחינתנו כל מניע לסירוב הוא משהו שאנחנו מוכנים לדבר עליו. ואנחנו מכילים תחתנו כל מי שמוכן עכשיו לסרב. זו המטרה העיקרית שלנו, באמת כמעט מכל סיבה שהוא ירצה להגיד, במטרה של לעצור קודם כל את המלחמה, שאנחנו רואים כדבר הדחוף ביותר.

והדבר האחרון שאני רוצה להציג זה בעצם למה לדעתי יש לנו כל כך הרבה כוח בתור חיילים שמסרבים. אני אגיד שהדבר הראשון הוא לדעתי שאנחנו מצליחים למשוך קהלים שהיו אטומים [מכך ש]לנו יש טענות, כשאני בתור חייל שיצא מהלחימה טוען לפשעי מלחמה. אני אתן כדוגמה את הטייס שנמצא ב"חיילים למן חטופים" והוא מספר על זה שהוא יודע בוודאות על הפצצות שהרגו חטופים, זה פותח את האוזניים לאנשים שלא מסכימים להקשיב. ובאמת יש לזה עוצמה למשוך קהלים נוספים. אני רוצה לספר גם על ארגונים שיש לנו ברית מאוד עוצמתית איתם, לדעתי זה ארגוני אמהות. שמתן פה תמונה של "אמהות בחזית". יש כמובן גם את "זעקת האמהות" ו"אמא ערה", ארגונים שלכל אחד מהם אג'נדה טיפה שונה. אם "אמא ערה" בהתחלה דיברו בעיקר על מטרות המלחמה, "זעקת האמהות" מביאות התנגדות יותר חד-משמעית למלחמה. אבל "אמהות בחזית" היו ארגון שדיבר בעיקר על גיוס חרדים, והיום הן מתנגדות חד-משמעית להמשך המלחמה. הן באו להפגין כשאני נכנסתי לכלא. הן באו להפגין נגד המאסר שלי. ואני חושב שיש כאן איזשהו דיאלוג – נקרא לזה – בארגונים שלנו "שיתוף פעולה" שהוא מאד עוצמתי. אני אגיד משפט על כל שורה [במצגת]. לגבי פגיעה בלגיטימיות של המלחמה, אני חושב שזה מראה גם כלפי מקבלי החלטות וגם לכל הציבור הישראלי שהמלחמה אינה לגיטימית ברגע שיש אנשים שבעצמם השתתפו בה ומספרים על הבעיות והפשעים שבה. בנוגע לחשיפת האמת, כיוון שהתקשורת הישראלית הרבה פעמים לא מראה דברים שקורים ולנו הם יותר מקשיבים ומראים אותנו. וגם כשאנחנו מתראיינים בתקשורת הזרה, שראיתי כבזבוז זמן, אבל עכשיו אני רואה איך זה מכריח את התקשורת הישראלית לפרסם פה את הדברים. לדוגמה הרעיון ב-SKY NEWS. והדבר האחרון זה האתגר בלהזין את מקבלי ההחלטות. כל מי שיש לו מעט כוח היום הוא מאד מיוחד להיות מזוהה איתנו פומבית. ויש אנשים שמאחורי הקלעים אומרים שהם תומכים בנו והם מפחדים להגיד את זה בפומבי. ואני חושב שזה האתגר והדבר הבא שנצטרך להתעסק בו.